

Polityka Unii Europejskiej wobec zjawiska uchodźstwa w dobie kryzysu migracyjnego

The European Union's refugee policy during the migration crisis

Agata Stromska

ORCID: 0000-0002-7586-3826

e-mail: agata.stromska29@gmail.com

Akademia Marynarki Wojennej

Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych

The European Union's refugee policy started to develop after the migration crisis in the beginning of the 21st century. In that perspective the refugee issue became the main topic in a public debate in the European Union which divided Member States for supporters and opponents of the common migration and asylum policy for the whole organization. Article presents an issue of the European Union's migration and asylum policy which was implemented because of the mass incoming of migrants and refugees to the Europe. That situation intensified in 2015 after the beginning the conflict in Syria. The article is theoretic and explanatory. Realization of that purpose required using typical methods for social science - document and literature analysis. The investigations of documents and literature allowed to present the European Union's common migration and asylum policy as well as the Member States' domestic policy. In the article there was an analysis of the chosen EU legislation and regulations which decide about the protection of the rights of refugees, the rules of admitting and relocation refugees by the European Union's Member States as well as collaboration and action to protect the rights of refugees.

Key words: European Union, migration policy, asylum policy, refugee policy.

Wstęp

Proces ujednolicenia międzynarodowych procedur przyznawania ochrony uchodźcom sięga początków XX w. Współcześnie to Unia Europejska (UE) pełni kluczową rolę w kreowaniu polityki azylowej państw członkowskich. Niekontrolowany napływ uchodźców do Europy w 2015 r. sprawił, że ówczesne priorytety Rady Europejskiej (RE) – instytucji UE, której zadaniem jest wyznaczanie kierunków jej rozwoju i polityki – obejmowały przede wszystkim przeciwdziałanie skutkom kryzysu migracyjnego. Podjęte działania odnosiły się głównie do kontroli granic zewnętrznych państw członkowskich UE, co finalnie przyczyniło się do ograniczenia nieuregulowanej migracji. Jednocześnie podejmowane decyzje w tym zakresie stały się szeroko komentowane i analizowane w debacie publicznej.

W tej sytuacji, w dobie kryzysu migracyjnego Komisja Europejska (KE) – organ wykonawczy UE, odpowiedzialny za jej bieżącą politykę – zaproponowała państwom członkowskim plany relokacji uchodźców, głównie z terytorium Grecji i Włoch. W tym kontekście bardzo istotne są dwie decyzje RE z września 2015 r. dotyczące rozmieszczenia łącznie 160 tys. osób. Jednakże ostatecznie nie udało się zrealizować tych propozycji, głównie ze względu na krytykę państw należących do Grupy Wyszehradzkiej.

Także późniejsze propozycje relokacji uchodźców zakończyły się niepowodzeniem. Niemniej jednak wdrożone w tym czasie działania Unii Europejskiej wpłynęły na życie milionów uchodźców przybyłych do Europy. W tym znaczeniu podejmowane decyzje formułowały określające ich prawodawstwo, co następnie miało realny wpływ na przyszłość tych osób.

Wybrane prawo i regulacje Unii Europejskiej stanowiące o ochronie praw uchodźców

Prawo i regulacje UE stanowiące o ochronie praw uchodźców oraz dyskusje na tematy azylu i pomocy są podejmowane od samego początku powstania tej organizacji. W tym kontekście jednym z pierwszych i najważniejszych dokumentów był Traktat Amsterdamski z 1997 r., w treści którego kwestię azylu i uchodźstwa zdefiniowano w myśl idei „budowy przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości” (*Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/31*). Dotyczyła ona szczególnie tworzenia takich warunków, jak wdrożony w 1999 r. Wspólny Europejski System Azylowy

(WESA), który pomagał kontrolować ruchy migracyjne. Obecnie system określa minimalne standardy odnośnie azylu, wspólną procedurę azylową i jednolity status osób z przyznaną ochroną oraz wskazuje właściwe państwo UE do rozpatrzenia wniosku złożonego o azyl (zob. Wspólny europejski system azylowy (WESA)). Tak ujednolicone procedury azylowe pozwoliły na stworzenie katalogu praw dla legalnych migrantów (Koszel, 2016, s.143).

W odpowiedzi na nasilanie się kryzysu migracyjnego w 2015 r. w konsekwencji konfliktu wojennego w Syrii, UE wprowadziła kolejne regulacje mające na celu opanowanie masowych migracji ludności do Europy.

W związku z tym zdecydowano się na przyjęcie europejskiego programu w zakresie migracji, w którym wyznaczony został plan działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków tego zjawiska oraz możliwości lepszego zarządzania migracją w przyszłości. W programie tym zaprezentowano następujące zadania: ograniczenie nielegalnej migracji, zarządzanie granicami zewnętrznymi UE, opracowanie silniejszej polityki azylowej, wprowadzenie nowej polityki dotyczącej legalnej migracji i określenie nowych priorytetów polityki integracyjnej (zob. Polityka imigracyjna).

Na gruncie powyższego równie istotne na rzecz ochrony praw uchodźców w zakresie stanowienia prawa i regulacji stały się działania podejmowane przez Parlament Europejski (PE) – organ ustawodawczy UE – np. globalny projekt Rezolucji PE z 18 kwietnia 2018 r. (2018/2642(RSP)) dotyczący ochrony praw uchodźców i praw człowieka, w którym wezwano unijne państwa, do podjęcia zobowiązania rzetelniejszego podziału odpowiedzialności odnośnie przyjmowania oraz wspierania uchodźców na całym świecie.

PE zaapelował do krajów członkowskich UE o uznanie swojej części odpowiedzialności oraz wywiązanie się z niej, nie pomijając przy tym respektowania praw człowieka. Ponadto, punkt 31 omawianej rezolucji wezwał wszystkich członków UE do podjęcia niezbędnych środków mających na celu zapobieganie nieprzestrzeganiu praw człowieka, w szczególności wykorzystywania migrantów na własnym terytorium, w tym przez pracodawców. Wezwano również do podpisania, ratyfikowania oraz przestrzegania Międzynarodowej Konwencji o Ochronie Praw Wszystkich Pracowników Migrujących i Członków Ich Rodzin, którą przyjęto na mocy rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 45/158 z dnia 18 grudnia 1990 r. Jednocześnie podkreślono, że należy przestrzegać międzynarodowych standardów dotyczących prawa pracy.

Kolejnym krokiem na rzecz ochrony praw uchodźców stała Deklaracja Polityczna z Marrakeszu podpisana 2 maja 2018 r. W jej treści państwa członkowskie UE oraz pozostali sygnatariusze zgodzili się wdrożyć wspólny plan działania, który obejmował m.in. pełne respektowanie praw człowieka, szczególną ochronę kobiet i dzieci, nacisk na walkę z rasizmem, ksenofobią i dyskryminacją oraz zaangażowanie wszystkich możliwych podmiotów, koordynowanych wraz z krajowymi władzami, aby umożliwić zarządzanie różnymi wymiarami migracji jako złożonego zjawiska (zob. *Deklaracja Polityczna z Marrakeszu*).

Przyjmowanie i podział uchodźców przez państwa członkowskie Unii Europejskiej

Kryzys uchodźczy z 2015 r. zdeterminował działania UE w zakresie dotychczas prowadzonej polityki migracyjnej i azylowej. Podejmując próby jego rozwiązania, zwłaszcza w kontekście nieuregulowanej migracji, KE zaprezentowała, w geście solidarności, plan rozlokowania migrantów pomiędzy wszystkie państwa członkowskie UE. Rozlokowanie dotyczyło osób, które wnioskowały o status uchodźcy, bądź inną formę ochrony (Roicka-Gruca, 2016, s. 30).

Plan ten dotyczył przede wszystkim osób „w oczywistej potrzebie międzynarodowej ochrony”. Natomiast transfer osób objętych relokacją przewidziano przy asyście Urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. uchodźców (UNHCR). Plan zakładał, iż decyzje o relokacji osób do poszczególnych państw będą podejmowane przy użyciu tzw. klucza podziału, który wyliczano na podstawie wysokości PKB kraju (40%), liczby ludności (40%), stopy bezrobocia (10%) oraz średniej ilości uznanych wniosków o azyl w przeciągu czterech lat (10%). Założenie to pozwoliło wyliczyć współczynnik relokacji oraz współczynnik przesiedleń dla każdego państwa UE, co miało stanowić procentową liczbę kierowanych tam osób. Najwyższe współczynniki wyliczono zatem dla Niemiec, Francji, Włoch i Hiszpanii (Roicka-Gruca, 2016, s. 30).

Powyższą propozycję w przyjmowaniu uchodźców ostatecznie odrzucono 20 lipca 2015 r., głównie za sprawą sprzeciwu Francji i Polski. Udzielono jedynie wstępnej zgody na transfer 32 tys. osób z Włoch i Grecji oraz na przesiedlenie do UE 22,5 tys. osób z państw trzecich (Potyrała, 2015, s. 37). Według danych Europejskiego Urzędu Statystycznego (Eurostatu), 28 państw członkowskich UE w 2015 r. udzieliło pomocy 333 350 osobom, które wnioskowały o status uchodźcy, co stanowiło wzrost o 72% w porównaniu z poprzednim rokiem, z czego najwięcej pozytywnych decyzji w tej sprawie wydały Niemcy, Szwecja i Włochy (Roicka-Gruca, 2016, s. 30).

Propozycja Komisji Europejskiej spotkała się także z krytyką Grupy Wyszehradzkiej (V4). W ramach V4 to właśnie Węgry miały być państwem pierwszego kontaktu, ze względu na swoje położenie na szlaku tranzytowym do Niemiec. W znacznym stopniu o takim kierunku migracji zdecydowały słowa kanclerz Angeli Merkel, która zadeklarowała automatyczne przyznanie ochrony wszystkim uchodźcom z Syrii, którzy przekroczą niemiecką granicę. Konsekwencją tych słów było przedostanie się na terytorium Węgier ponad 142 tys. osób, które zamierzały przedostać się do Niemiec, w czasie od stycznia do sierpnia 2015 r. (Potyrała, 2015, s. 38).

Państwem należącym do V4, które początkowo odrzuciło propozycję UE była także Polska. Stanowisko polskiego rządu było sceptyczne co do odgórnego i automatycznego rozlokowania osób pomiędzy państwa UE i takie pozostało. Niemniej jednak ówczesna Prezes Rady Ministrów Ewa Kopacz zgodziła się, że Polska ugości „prawdziwych uchodźców”, odmawiając jednak przyjazdu imigrantów ekonomicznych. Równocześnie Polska zastrzegła sobie prawo weryfikacji i wyboru osób, które miałyby trafić na jej terytorium (Potyrała, 2015, s. 40).

Tymczasem polityka migracyjna i azylowa Niemiec opierała się głównie na koncepcji otwartych drzwi, szczególnie promowanej przez kanclerz Angelę Merkel. Na jej podstawie zdecydowano o przyjęciu dużych grup uchodźców, jednocześnie niezmiennie opowiadając się za rozlokowaniem uchodźców w innych państwach członkowskich UE (Bałamut, 2018, s. 107). Wpływ na takie stanowisko miał również masowy napływ migrantów w relatywnie krótkim czasie, który spowodował, że część landów niemieckich nie mogła sobie poradzić z przyjęciem tak wielu osób. Zjawisko to doprowadziło do stopniowej zmiany opinii publicznej, zaniepokojonej takim rozwojem sytuacji, co z kolei doprowadziło do napisania szeregu nowych ustaw, które Parlament Niemiecki przyjął 15 października 2015 r. (Koszel, 2016, s. 147).

Nowe rozporządzenia ograniczały prawa azylantów dotyczące świadczeń społecznych oraz przyspieszały procedury deportacyjne. Konsekwencją tych działań było odejście Niemiec od polityki otwartych drzwi w przyjmowaniu uchodźców. Finalnie, według dostępnych danych na przełomie 2015/2016 r. do Niemiec napłynęło łącznie 1,1 mln imigrantów i uchodźców (Koszel, 2016, s. 147-148).

W dobie kryzysu migracyjnego ważne decyzje dotyczące przyjmowania i podziału uchodźców przez państwa członkowskie UE podjęto na spotkaniu ministrów spraw zagranicznych. Były to dwie decyzje RE z 14 i 22 września 2015 r. W pierwszej ustalono o rozlokowaniu 40 tys., a w drugiej o 120 tys. migrantów i uchodźców, którzy do tego czasu przebywali na terytorium Grecji i Włoch. Uwzględniając powyższe,

przy użyciu współczynników relokacji, uzgodnionych wcześniej przez KE, wyliczono następujące liczby: do Niemiec miało trafić ponad 40 tys. osób, do Francji – ponad 30 tys., do Hiszpanii – 26 tys., do Polski – około 10-11 tys. Pozostałe miejsca na liście zajęły m.in. Holandia, Rumunia, Belgia i Szwecja. Zauważyć należy, że to głównie Niemcy stanowczo domagały się wprowadzenia w życie tych ustaleń, co nie wzbudzało entuzjazmu w pozostałych państwach UE. Skutkiem tych działań były otwarte głosy krytyki wobec stanowiska kanclerz Angeli Merkel, m.in. ze strony Węgier, Czech i Włoch oraz przewodniczącego RE Donalda Tuska. Ostatecznie jednak, pod naciskami Niemiec i Francji, RE zdecydowała się przyjąć zaproponowaną wcześniej liczbę 30 tys. uchodźców (Koszel, 2016, s. 147).

Kolejnymi działaniami na forum unijnym podjętymi przez KE było złożenie dwóch wniosków o relokację uchodźców w 2016 r., co stanowiło uzupełnienie zasad dublińskich o tzw. mechanizm korekcyjny. W maju 2016 r. wpłynął pierwszy wniosek dotyczący relokacji 40 tys. osób z Grecji i Włoch w przeciągu dwóch lat. Następnie, we wrześniu tego samego roku, złożono wniosek, który dotyczył relokacji 120 tys. uchodźców z Włoch, Grecji oraz Węgier, również w przeciągu dwóch lat (Bałamut, 2018, s. 108). Ostatecznie jednak plany podziału uchodźców zakończyły się bez powodzenia w 2017 r. Powodem tej decyzji były powtarzające się odmowy państw UE, do których miały trafić wyznaczone liczby osób (Dahl, Dziudzik, 2017, s. 20).

W literaturze przedmiotu niniejsze rozwiązania UE dotyczące polityki migracyjnej określa się jako poprawne pod względem przygotowania prawnego i strukturalnego. Równocześnie wskazuje się na brak jednomyślności i solidarności w polityce państw członkowskich wobec zjawiska uchodźstwa w dobie kryzysu migracyjnego, co jest najbardziej zauważalne w krajach, które nie zostały osobiście dotknięte tym zjawiskiem. Co więcej, można wśród nich zaobserwować realizację przede wszystkim interesów narodowych, z pominięciem wspólnotowych (Koszel, 2016, s. 153-154).

Współpraca i działania państw członkowskich Unii Europejskiej na rzecz ochrony praw uchodźców

Współpraca UE na rzecz ochrony praw uchodźców ma miejsce na wielu płaszczyznach. Jedną z nich jest Fundusz Azyłu, Migracji i Integracji (FAMI) – mechanizm finansowy ustanowiony przez PE na lata 2014-2020. Głównym celem Funduszu jest wzmocnienie rozwoju wspólnej polityki azyłowej i imigracyjnej UE, a zwłaszcza przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości poprzez stosowanie za-

sady solidarności i podziału odpowiedzialności między państwami członkowskimi oraz współpracę z państwami trzecimi. FAMI wspiera także starania UE i państw członkowskich na rzecz wzmocnienia, rozwinięcia, wspierania oraz ulepszenia wspomnianych polityk. Podjęta współpraca w tym zakresie dotyczy efektywnych działań państw UE w zakresie migracji. Jako priorytet uznano poprawę jakości procesów decyzyjnych we wspólnym europejskim systemie azylowym (Rozporządzenie PE i Rady UE nr 516/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r.).

Ponadto FAMI obejmuje finansowanie strategii krajowych odnośnie obszarów polityki migracyjnej oraz współpracę z Europejskim Urzędem Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO). EASO to agencja unijna z siedzibą w stolicy Malty. Urząd ustanowiono rozporządzeniem PE i Rady UE nr 439/2010 z dnia 19 maja 2010 r. Do jego zadań należy koordynacja współpracy państw członkowskich i pomoc w poprawnym wdrażaniu systemu azylowego na terenie UE.

Fundusz Azylu, Migracji i Integracji zastąpił istniejące fundusze w ramach Programu ogólnego – SOLID „Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi”, takie jak: Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich (EFIOPT), Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców (EFU), Europejski Funduszu Powrotów Imigrantów (EFPI), Fundusz Granic Zewnętrznych (FGZ) (zob. Program ogólny Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnym SOLID 2007-2013, s. 3).

EFIOPT to ustanowiony w 2007 r. Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich, którego zadaniem było wspieranie państw członkowskich. Fundusz umożliwiał obywatelom państw trzecich, którzy wywodzą się z różnych środowisk społecznych, gospodarczych, kulturowych, językowych, religijnych i etnicznych uzyskanie prawa pobytu, co następowało poprzez spełnienie warunków jego przyznania. Położono również nacisk na usprawnienie procesu integracji tych osób w społeczeństwach europejskich, a w szczególności skupiono się na nowo przybyłych obywatelach państw trzecich (*Decyzja nr 435/2007/WE*). Należy jednak zaznaczyć, że EFIOPT udzielał wsparcia jedynie osobom legalnie przebywającym na obszarze państwa członkowskiego, ze szczególnym uwzględnieniem nowoprzybyłych imigrantów. Łącznie przeznaczono z Funduszu 830 mln euro w latach 2007-2013, z czego 93% tej kwoty rozlokowano na alokacje krajowe, a 7% dotyczyło realizacji działań wspólnotowych zarządzanych przez KE (Leska-Ślęzak, 2016, s. 127).

EFU powołano w 2010 r. jako Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców. Jego głównym zadaniem było polepszenie działań państw UE poprawiających warunki życia przy- uchodźców, przesiedleńców i beneficjentów ochrony międzynarodowej,

a także umożliwienie sprawnego funkcjonowania systemu azylowego. Z tej pomocy finansowej skorzystały wszystkie państwa członkowskie UE, z wyjątkiem Danii (*Decyzja nr 573/2007/WE*). W latach 2008-2013 przekazano 628 mln euro na działania Funduszu (zob. Europejski Fundusz na rzecz uchodźców).

EFPI został ustanowiony w 2007 r. jako Europejski Fundusz Powrotu Imigrantów, którego nadrzędnym celem była pomoc państwom członkowskim w zakresie usprawnienia zarządzania powrotami imigrantów. Zastosowana koncepcja zintegrowanego zarządzania pozwoliła na realizację w ramach projektu zarówno wspólnych działań, jak i tych krajowych. Towarzyszyła tym działaniom zasada solidarności, poszanowania praw podstawowych i prawodawstwa wspólnotowego. Natomiast cele Funduszu zostały zrealizowane w ramach programu finansowania z budżetu na lata 2008-2013, co oznaczało, że działania te były zrealizowane w latach 2008-2015 (*Decyzja nr 575/2007/WE*).

FGZ został powołany w 2007 r. jako Fundusz Granic Zewnętrznych. Jego głównym zadaniem było efektywne zarządzanie przepływem osób na granicach zewnętrznych UE. Określono, iż podjęte działania powinny zapewnić odpowiedni poziom ochrony granic oraz przyczynić się do sprawnego przekraczania granic zgodnie z zasadami panującymi w strefie Schengen, a także z zasadą poszanowania godności i zasadą traktowania z szacunkiem. Zadaniem Funduszu było również wdrażanie jednolitych przepisów prawa wspólnotowego stosowanych przez straż graniczną, które dotyczyły przekraczania granic zewnętrznych (*Decyzja nr 574/2007/WE*).

Równie ważny w zakresie współpracy i działań podejmowanych przez UE na rzecz ochrony praw uchodźców okazał się Regionalny Fundusz Powierniczy, który utworzyły UE i Włochy w grudniu 2014 r. Pomoc finansową skierowano głównie na poprawę sytuacji w regionach, gdzie przybyło najwięcej Syryjczyków. Dynamizm sytuacji sprawił jednak, że KE ostatecznie podjęła decyzję o przekazywaniu rocznie 2,4 mld euro przez kolejne 6 lat na rzecz państw członkowskich, gdzie dotarło najwięcej uchodźców (Rozenek, 2016, s. 101).

Podsumowanie

Polityka UE, którą wdrożono wobec zjawiska uchodźstwa, okazała się istotnym czynnikiem w ograniczaniu skutków zaistniałego kryzysu migracyjnego. Ze względu na niestabilną sytuację w krajach Afryki Północnej i na Bliskim Wschodzie oraz realną obawę o własne życie, ponad milion osób zdecydowało się na ucieczkę do Europy.

Te wydarzenia okazały się źródłem kryzysu migracyjnego, który wymagał wdrożenia nowej polityki przez UE. Jednakże ze względu na dynamizm zmieniającej się sytuacji oraz niechęć wielu państw członkowskich do przyjęcia uchodźców, nie wszystkie działania udało się zrealizować.

Działalność UE wskazuje na złożoność zjawiska uchodźstwa i problematyczność w rozwiązaniu kryzysu migracyjnego w Europie. Wdrażane decyzje dotyczyły przede wszystkim kontroli granic zewnętrznych oraz planów relokacji uchodźców z Włoch i Grecji, co spotkało się z szeroką krytyką w mediach. Jednakże ostatecznie prawo i regulacje UE znacznie przyczyniły się do ograniczenia skutków kryzysu migracyjnego, pomocy potrzebującym oraz zapewnienia ochrony praw uchodźców. Podjęte decyzje wpłynęły na zmniejszenie liczby przybyłych migrantów.

Z drugiej strony, brak spójności i solidarności państw członkowskich w zakresie prowadzonej polityki wobec uchodźców oraz w kwestii ich relokacji sprawił, że niektóre działania UE nie zakończyły się z powodzeniem. Natomiast w mediach zarzucono UE, że współpracuje z państwami nierespektującymi praw człowieka.

Warto również zaznaczyć, że problem migracji jest ściśle powiązany z potrzebą przystosowania prowadzonej polityki państwa przyjmującego w tym zakresie. W obliczu napływu ludności do państw członkowskich UE, wiele z nich zdecydowało się na stopniowe ograniczanie i wycofywanie programów socjalnych przeznaczonych dla uchodźców. Takie działania wdrożono m.in. w Niemczech i Szwecji, gdzie przyjęto najwięcej migrantów. Równocześnie w Europie wzrosło zaniepokojenie o poczucie bezpieczeństwa na kontynencie, które wiązało się z pojawieniem dużej liczby uchodźców, a także niewielkimi szansami na ich szybką integrację w społeczeństwie. Te obawy wynikały przede wszystkim z przekonania, że stanowią oni zagrożenie dla tożsamości kulturowej i systemów socjalnych państw przyjmujących. Z czasem narodziła wobec nich także niechęć i wrogość, co determinowało różne formy negatywnych zachowań poszczególnych grup społecznych i stało się istotnym elementem debaty politycznej na arenie międzynarodowej.

Bibliografia

- Amnesty International. (2018). Libia: haniebna polityka UE powoduje wzrost liczby migrantów przetrzymywanych w nieludzkich warunkach. *Amnesty International*. Pobrane z: www.amnesty.org.pl/libia-haniebna-polityka-ue-powoduje-wzrost-liczby-migrantow-przetrzymywanych-w-nieludzkich-warunkach/. [dostęp: 12.11.2020].
- Bałamut, A. (2018). Polska wobec kryzysu imigracyjnego w Unii Europejskiej. W: B. Moło (red.), *Migracja i uchodźstwo wyzwaniem dla bezpieczeństwa i współpracy międzynarodowej w XXI wieku*. Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM.
- Centrum Obsługi Projektów Europejskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (2015). *Program ogólny Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnym SOLID 2007-2013*. Warszawa: Centrum Obsługi Projektów Europejskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.
- Dahl M., Dziudzik A. (2017). Państwa Unii Europejskiej wobec kryzysu imigracyjnego z 2015 roku. *Unia Europejska.pl*, nr 3(244).
- Decyzja nr 435/2007/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2007 r. ustanawiająca Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich jako część programu ogólnego „Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi”.
- Decyzja nr 573/2007/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 maja 2007 r. ustanawiająca Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców na lata 2008–2013 jako część programu ogólnego „Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi”.
- Decyzja nr 574/2007/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 maja 2007 r. ustanawiająca Fundusz Granic Zewnętrznych na lata 2007–2013 jako część programu ogólnego „Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi”.
- Decyzja nr 575/2007/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 maja 2007 r. ustanawiająca Europejski Fundusz Powrotów Imigrantów na lata 2008–2013 jako część programu ogólnego „Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi”.
- Deklaracja Polityczna z Marrakeszu. Pobrane z: www.trybun.org.pl/wpcontent/uploads/2018/10/deklaracja.marakeszPL.pdf. [dostęp: 13.11.2020].
- Europejski Fundusz na rzecz uchodźców. Pobrane z: www.unhcr.org/pl/175-plogol-nepartnerzyunia-europejskaeuropejski-fundusz-na-rzecz-uchodzcow-html.html. [dostęp: 15.11.2020].
- Koszel, B. (2016). Unia Europejska, Niemcy i problem uchodźców (2014–2016). *Rocznik Integracji Europejskiej*, nr 10.
- Leska-Ślęzak, J. (2016). Polska polityka integracji cudzoziemców. W: W. Pływaczew-

- ski, M. Ilnicki (red.), *Ochrona praw człowieka w polityce migracyjnej Polski i Unii Europejskiej*. Olsztyn: Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej Wydział Prawa i Administracji Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie & Fundacja Forum Dialogu Publicznego.
- Polityka imigracyjna. (2020). *Strona internetowa Parlamentu Europejskiego*. Pobrane z: www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/152/polityka-imigracyjna. [dostęp: 14.11.2020].
- Potyrała, A. (2015). W poszukiwaniu solidarności. Unia Europejska wobec kryzysu migracyjnego 2015. *Przegląd Politologiczny*, nr 4.
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 18 kwietnia 2018 roku w sprawie postępów w zakresie globalnych porozumień ONZ, w sprawie bezpiecznej, uporządkowanej i legalnej migracji oraz w sprawie uchodźców (2018/2642(RSP)).
- Poicka-Gruca, P. (2016). Doświadczenie Szwecji w przyjmowaniu uchodźców. Ubezpieczenia Społeczne. *Teoria i praktyka*, nr 4.
- Rozenek, M. (2016). Polityka Azyłowa Unii Europejskiej a kryzys uchodźczy. W: R. Kordonski, Ł. Muszyński, O. Kordonska, D. Kamilewicz-Rucińska, J. Ruciński (red.), *Transformacja środowiska międzynarodowego i jego wielowymiarowość*. Lwów – Olsztyn: Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 516/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. ustanawiające Fundusz Azyłu, Migracji i Integracji.
- Traktat z Amsterdamu zmieniający traktat o Unii Europejskiej. *Traktaty ustanawiające Wspólnoty Europejskiej i niektóre związane z nimi akty*. Amsterdam. 1997.10.02. (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/31). Pobrane z: <https://www.prawo.pl/akty/dz-u-2004-90-864-31,17099502.html>. [dostęp: 15.11.2020].
- Wspólny europejski system azylowy (WESA). Pobrane z: www.oide.sejm.gov.pl/oide/index.php?option=com_content&view=article&id=14777. [dostęp: 15.11.2020].

